(6) העובד המועסק במשמרת הוא עובד בייצור. אם העובד מועסק שלא בייצור, יש להוכיח להנחת דעת פקיד השומה כי עבודתו במשמרת חיונית להפעלת קו הייצור של המשמרת (לדוגמה: מחסנאי של חומרי גלם החייב לספק את החומרים; חשמלאי-מכונאי החייב לתקן קלקולים; נהג החייב להסיע את הפועלים וכד'). לא יינתן זיכוי לעובדים בניהול כללי, כספים, גזברות, חשבונות, שיווק, קניה, מכירה או כל בעל תפקיד כללי אחר.

(7) המעביד הודיע לפקיד השומה על הניכוי המוקטן בטופס המיועד לכך (טופס 0105). את הטופס יש למלא על כל פרטיו ולהעבירו לפקיד השומה תוך שבוע ימים מהתשלום הראשון שממנו ניתן זיכוי.

(ב) חישוב הזיכוי יעשה כלהלן: (1) יש לחשב את המס הרגיל המגיע מסה"כ המשכורת, הכוללת גם את שכר המשמרות. (2) יש להפחית ממנו זיכוי בשיעור 15% משכר המשמרות הכלולה במשכורת, אך לא יותר מהסכום שנקבע מדי פעם. הזיכוי יחושב ממלוא התשלום בעד עבודת משמרות, דהיינו מהשכר היסודי ומתוספת המשמרות. אם המשמרת עבדה שעות נוספות, גם משכר אותן שעות הנוספות, ואם שולמו פרמיות בעד פריון עבודה במשמרות, גם מהפרמיה.

(ג) סה"כ הזיכוי לא יעלה על הסכום שנקבע בתקנות. סכום זה מותאם לעליה במדד יוקר המחיה. את הסכום ראה בלוח המיוחד לסכומים מתואמים שבלוח הניכויים.

הסכום שנקבע הינו מצטבר שנתי. לכן אם בחודש מסוים עלה הזיכוי על הנקבע ובחודש אחד לא הגיע לאותו סכום – אפשר לקזז אחד לעומת השני.

(ד) על המעביד לצבור בנפרד את סך־הכל השכר בעדו ניתן זיכוי על מנת לדווח עליו בנפרד בדו"חות השנתיים (טפסי 0126–0106).

(ה) הזיכוי האמורים יינתן משכר המשמרות בתקופה שהתקנות בתוקף. (ייתכן שבמהלך שנת מס 1990 יחול שנוי באמור לעיל, עליו נודיע במודעות מתאימות).

פרק ה' – תשלומים בלתי קבועים ותאומי מס

14. תשלום בלתי קבוע והפרשים

מעביד המשלם לעובד תשלום בלתי קבוע, כגון הפרשי משכורת, מענק מיוחד, פדיון חופשה או מענק פרישה מעל הסכום הפטור, יחשב את המס שיש לנכות מתשלום כזה כדלהלן:

(א) יש לחלק תשלום זה ל־12 חלקים שווים.

(ב) להוסיף את החלק השנים עשר למשכורת הרגילה של חודש מלא, ולמצוא את ההפרש שבין המס המגיע על המשכורת בלבד לבין המס המגיע על המשכורת בתוספת החלק ה־12 הנ"ל.

(ג) להכפיל הפרשי מס זה בשנים עשר.

אם שולם לעובד תשלום בלתי קבוע יותר מפעם אחת בשנה, יערך חישוב המס החל מהתשלום הבלתי קבוע השני כדלהלן: –

(א) לסכם את סך הכל התשלומים הבלתי קבועים במשך השנה, ולחלק ס"ה זה ל־12 חלקים.

(ב) להוסיף את החלק השנים עשר למשכורתו הרגילה של חודש מלא, ולמצוא את ההפרש שבין המס המגיע על המשכורת בלבד לבין המס המגיע על המשכורת בתוספת החלק השנים עשר הנ"ל.

(ג) להכפיל הפרשי מס זה בשנים עשר.

(ד) להפחית מהתוצאה הנ"ל את המס שכבר נוכה מתשלומים בלתי קבועים אחרים במשך השנה.

הפרשי משכורת לשנים קודמות אפשר גם לייחס לאותן השנים, לצורך חישוב המס המגיע, (וכמובן להשתמש בלוחות הניכויים של אותן שנים) אם חשבון זה משתלם יותר לעובד.

מתשלומים של משכורת, הפרשים, פדיון חופשה ומענק פרישה החייבים במס, המשתלמים לשאירי עובד שנפטר, לא יעלה שיעור ניכוי המס על 40%, גם אם לפי החישוב הרגיל היה על המעביד לנכות מס בשיעור גבוה יותר.

15. משכורות חלקיות ותאומי מס

מעביד המשלם לעובד שכר בעד 5 שעות או פחות ביום, או המשלם שכר בעד יותר מ־5 שעות ליום, אך בעד פחות מ־8 שעות בשבוע, חייב לנכות מתשלום זה מס בשיעור של 45%, למעט אם העובד הצהיר על הכנסה יחידה ע"ג טופס 0130, שאז ינוכה המס לפי לוח הניכויים.

יש למלא טופס 0130 בכל מקרה, בין אם המס נוכה בשיעור 45%, בין אם הוצהר שאין הכנסה אחרת, ובין אם נערך תיאום ניכויים על ידי המעביד או על ידי פקיד השומה. המעביד חייב להעביר לפקיד השומה את מקור ההצהרה כאמור בפרק י"ט. העובד חייב להצהיר תוך שבוע ימים על שינוי במצב תעסוקתו – אם חל שנוי מהמצב שעליו הצהיר בטופס 0130.

לשם מניעת ניכוי יתר במקרים בהם לא מגיע מהעובד מס בשיעור 45%, יש לערוך תיאום ניכויים באחת מן הדרכים דלהלן:

(א) תיאום על ידי המעביד: בהסכמת העובד והמעביד ניתן לערוך תיאום מס על ידי המעביד ללא צורך בפניה לפקיד השומה. העובד יצהיר בפני אחד המעבידים על סך הכל הכנסותיו ממקורות אחרים, וכן על ניכויי המס הנעשים על ידי משלמים אחרים, וימציא תלושי משכורת או מסמכים אחרים להוכחת נתונים אלה.

מעביד יקבע לפי לוח הניכויים, את סך הכל המס המגיע על כלל הכנסותיו של העובד, יפחית מסך הכל זה את המס שנוכה על ידי משלמים אחרים, ויינכה מהשכר שהוא משלם את יתרת המס המגיעה.

אם תיאום הניכויים הוא בשל תשלום משכורת חלקית וקבלת קיצבה – יש להתיר בחישוב המס המתואם את הפטור המגיע מהקיצבה לפי האמור בפרק י"א להלן, הדן בקיצבאות.

(ב) תיאום על ידי פקיד השומה: העובד ימציא לפקיד השומה, טופס 0109 הכולל הצהרה מפורטת על ס"ה הכנסותיו, ובקשה לקבוע את שיעור ניכוי המס.

פקיד השומה ימציא לעובד אישור הכולל הוראה על שיעור המס שיש לנכות, והעובד ימסור אישור זה למעביד. המעביד ינכה מס לפי הוראות האישור.

16. חוסר הכנסות בחלק מהשנה

מי שלא עבד במשך תקופה מסוימת בתוך שנת המס, זכאי להפחתה מסוימת מהמס ביתרת החדשים. הפחתה זו נובעת מכך, שלוח הניכויים בנוי על בסיס חדשי לפיו ניתן לעובד כל חודש 1/12 של הזיכוי השנתי, וגם שלבי ההכנסה חושבו לפי 1/12 של שלבי ההכנסה השנתיים. פקודת מס הכנסה מאפשרת בכל מקרה חישוב שנתי וזיכוי מלא לכל 12 החדשים, גם אם הנישום היה חסר הכנסה בחודש מסויים.

לפיכך עובד שהתחיל בעבודתו תוך שנת המס, ולא היתה לו הכנסה מיום ראשון בינואר של אותה שנה ועד להתחלת עבודתו, יגיש למעבידו הצהרה בכתב (ע"ג טופס 0132), והמעביד יתיר לעובד זיכוי נוסף בסכום שצויין בלוח המתאים שבלוחות הניכויים.

הזיכוי יינתן בבת אחת מהמשכורת הראשונה. אם מהמשכורת מגיע מס בסכום הקטן מהזיכוי – יותר זיכוי בסכום המס המגיע לאותו חודש, ואילו יתרת הזיכוי תותר מהמשכורות הבאות, עד להתרת מלוא הזיכוי.

מעביד העורך את חישוב המס במחשב, יתיר לעובד כזה מספר יחידות עבודה לפי מספר החדשים בהם לא עבד, במקום הזיכוי הנוסף הנ"ל. תשומת לב העובדים והמעבידים מופנית לכך, שתשלומים של דמי אבטלה, דמי פגיעה, תגמולי מילואים, או של דמי לידה מאת המוסד לביטוח לאומי מהווים הכנסה חייבת במס, והעובד/ת שקיבל סכומים